

Valonkantaja

TEKSTI
KUVAT

Teemu Kaskinen
Systema Finland

Slaavilainen maailmankattosomus ruumiillistuu systemassa, Neuvostoliiton lahjassa turpiinottamisen ja -antamisen ystäville.

MIES ON SONNUSTAUTUNUT maastopukuun ja hänen painonsa täytyy olla hyvän matkaa päälle sadan. Hän on armenialaisittain, kaukasialaisittain tumma. Kulmakarvat ovat jyhkeät, otsa matala, siili lyhyt, kasvonpiirteet pelottavat. Mutta silmät ovat lempeät, ne hymyilevät.

Maastopukuinen mies on Valentin Talanov Venäjän Tveristä. Hän on tullut Helsinkiin kolmeksi päiväksi hakemaan suomalaisia. Maksusta.

VALENTIN ON systema-opettaja. Systema, "ryssien krav maga", muun muassa Venäjän armeijan erikoisjoukkojen käyttämä taistelumenetelmä, alkaa olla Venäjän kulttuurivientituotteista ensimmäinen.

Kohdeyleisö ovat itsepuolustukseen tosissaan suhtautuvat ihmiset kaikkialla maailmassa. Suurin osa harrastajista on Keski-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa.

Internetissä itsepuolustuksen asiantuntijat ylistävät lajia maasta taivaaseen. Ummikon on vaikea saada lajista mitään käsitystä, kun joka toinen kommentti kuulostaa hurmoshenkiseltä julistukselta.

Kouluttajista on kysyntää enemmän kuin tarjontaa. Lajin gurut, Moskovan Mihail Rjabko ja Torontossa systema-koulua pitävä Vladimir Vasiljev matkustavat pitkin palloa leirejä pitämässä. Monessa maassa harrastajat joutuvat opettamaan itse itseään parivaljakon opetusvideoiden pohjalta.

Suomen ainoan systema-seuran treenejä vetävät Moskovassa opissa käyneet mustan vyön daitoryu aikijujutsu -mies Tapio Koistinen ja Vesa Remes, entinen krav maga -kouluttaja.

SYSTEMA LUOTIIN Neuvostoliitossa kokoamalla kansallisten ja itämaisten taistelulajien toimivimmat periaatteet yhdeksi järjestelmäksi.

Systemaa on testattu Afganistanissa ja Tetöeniassa. Rjabko ja Vasiljev ovat molemmat entisiä erikoisjoukkojen kenttämiehiä ja kouluttajia. Miten kova voi olla Venäjän erikoisjoukkojen kouluttaja?

Todella kova.

Siksi systemaa kuuluu treenata kovalla lattialla ilman alasuojia, hammasuojia tai hanskoja. Siksi systemassa iskuja ei harjoitella säkkiin vaan elävään ihmiseen. Siksi systeman harrastajan kuuluu tottua kipuun.

Silti systema on pehmeä laji.

SYSTEMA FINLANDIN harjoitussalille Sörnäisten tukkutorin suojiin on kokoontunut parikymmentä tavallisen näköistä suomalaismiestä. Osalla on monivuotinen kamppailulajikokemus, osalla ei.

Kaikki he ovat maksaneet rahaa viikonlopun leiristä, ja nyt he kaatavat toisiaan, lyövät toisiaan, hyppivät tasajalkaa toistensa päällä ja näyttävät nauttivan joka hetkestä. Valentin neuvoo venäjäksi. Tulkki

kääntää. Iskut läjähtelevät vatsoihin. Joku haukkoo henkeään. Nauru raikuu.

Harjoittelijoita vetää puoleensa systeman helppo omaksuttavuus. Laji ei tunne vyökokeita tai ennalta määrättyjä tekniikoita. Aasialaisesta kamppailulajeista tuttu lyöntien, potkujen, maahanvientien ja torjuntien kaavamainen opettelu on väärä tie, sillä totuttu harjoitustilanne tulee tuskin toistumaan tosielämässä.

“Nyrkki löytää kyllä paikkansa, kun sen antaa vain mennä.

SYSTEMASSA RUUMIS vapautetaan toimimaan niin kuin se parhaaksi tuntee. Tärkeintä on olla miettimättä liikkeitään etukäteen. Tappelun voittaa, kun osaa olla rento, säilyttää ryhtinsä, hengittää oikein ja liikkuu luonnollisesti.

“Nyrkki löytää kyllä paikkansa, kun sen antaa vain mennä”, Valentin naurahtaa.

Valentin näyttää mallia. Vesa käyttää tämän kimppuun puukon kanssa, eri suunnista, kerta toisensa jälkeen. Val-

entin pyörittelee suomalaista miten haluaa ja tekee kaiken minimaalisin liikkein. Hän astuu askeleen sivuun, päästää Vesan itseensä kiinni, pyöräyttää kättään, lyö toisella, sitoo, painaa kumppaninsa irvokkaaseen asentoon ja poimii lopuksi puukon. Valentinin liikkuminen on uneliaan pehmeää ja silti täsmällistä. Ja hän nauraa koko ajan. Aivan kuin kyseessä olisi leikki. Tai aivan kuin tilanteet olisivat lavastettuja.

Voiko noin sievästä taidosta olla todella hyötyä tositalanteessa?

Valentin hymyilee lempeästi ja katsoo silmiin.

“Minun henkeni se on pelastanut kolmesti.”

Millä tavalla?

“Minua on puukotettu kahdesti ja ammuttu kerran.”

Miten? Missä?

“Se oli sitä aikaa.”

VALENTIN TUTUSTUI systemaan ensimmäistä kertaa Moskovassa vuonna

1983. Hän oli parikymppinen raskaan sarjan nyrkkeilijä – Neuvostoliiton nuorten mestari. Hän oli päätnyt urheilusalin seinustalle seuraamaan systeman nykyisen pääopettajan Mihail Rjabkon harjoittelua. Eikä hän ollut vakuuttunut näkemästään.

“Se näytti liian helpolta, lavastetulta. En voinut millään uskoa, että systema todella toimisi. Olin varma siitä, että hakkaisin Mihailin milloin tahansa”, Valentin naurahtaa.

Valentin kävi seuraamassa Mihailin harjoituksia vuoden ajan. Sitten hän haastoi tämän otteluun ilman sääntöjä. Mihail suostui.

“Heräsin siihen, että ympärilläni seisoj joukko ihmisiä nauramassa. Makasin maassa. Minuun ei sattunut, mutta tiesin olleeni tajuttomana jonkin aikaa. Kysyin Mihaililta, voisinko tulla hänelle oppiin.”

Mihail suostui.

Valentin jätti nyrkkeilyn. Mutta systema ei auennut.

“Minulla oli liian kova halu tulla par-

haaksi. En osannut antaa muiden heittää tai lyödä itseäni. Pidin kiinni kunnianhimoistani, en kyennyt olemaan nöyrä, en oppinut mitään ja katkeroiduin.”

“Mihail puhui minulle systeman henkisydestä. Käsitin sen väärin. Luulin, että minun olisi pitänyt alkaa lukea kirjoja. Heitin systeman sikseen ja aloin treenata karatea.”

SEURASI 1990-LUKU, Neuvostoliitto hajosi ja kovanyrkkisistä urheilijoista oli yhtäkkiä kova kysyntä rikollisjärjestöjen riveissä. Valentinista tuli Moskovan mafian velkojenperijä, mies pesäpallomailan varressa.

“En silloin tajunnut tekeväni mitään väärää. Nyt se kaikki hävettää. Jossain vaiheessa havahduin kun tajusin, että ihmiset, joita luulin ystävikseni, mittasivat kaikki ihmissuhteensa rahassa. Ja niin tein minäkin.”

Iso mies näyttää mielteliäältä, puhe hidastuu. Silmät painuvat alas, katse kääntyy sisäänpäin.

“Samalla tavalla minä olen syyllinen. Ei voi tehdä pahaa ja olettaa, että se ei palaa. Systema opettaa, että hyvyys palkitaan, pahuutta ei. Ehkä siitä ei joutu maksamaan itse. Mutta joku läheinen joutuu, aina.”

Kun Valentinilta kysyy, miten pa-hoista teoista hän itse on joutunut maksamaan, hän naurahtaa ensin hämillään ja puree sitten huultaan.

“älä kysy tuollaisia...”

Ruskeat silmät alkavat kiiltää ja räpytellä harvakseltaan. Seuraa pitkä ja vaivalloinen tauko.

“Ne olivat sen maailman lakeja, ja seurasin niitä tyhmyyttäni. Mutta neljä vuotta sitten jätin ne, lopullisesti.” Neljä vuotta sitten Valentin palasi Mihailin luo.

“Olin vakavasti masentunut, tunsin olevani umpikujassa. Mihail sanoi, että elämässä on valoa ja pimeyttä, että voi valita niiden väliltä. Hän sanoi, ettei keskietä ole. Hän sanoi, että minun on valittava.”

Ja Valentin valitsi systeman.

VENÄLÄISTEN OPETTAJIEN puheissa systema kulkee käsi kädessä ortodoksisuuden kanssa. Valentin ei ole poikkeus. Valitessaan systeman hän valitsi ristin tien. Tverissä harjoituksia pidetään ikivanhan luostarin tiloissa.

Myös Systema Finlandin harjoitus-salin ikkunalaudalla on pieni, pölyinen ikoni, lahja Moskovasta. Mutta suomalaisella salilla ei Jumalasta puhuta. Ikonikin tuntuu pyrkivän television taakse piiloon.

Valentinista on yhdentekevää, mitä uskontoa ihminen harjoittaa. Pääasia, ettei teeskentele.

“En minä voi kellekään tulla sanomaan, että on hylättävä luterilaisuus ja valittava ortodoksinen usko. Hyvän elämän perusteet ovat samat kaikissa uskonnoissa. Ja vaikei ihmin-

en tunnustaisi mitään uskoa, hän tietää kyllä varsin hyvin, mitä ovat oikeat valinnat ja mitä väärät.”

“Mutta usko on tärkeää. Systema on helppoa niille, jotka uskovat johonkin. Ne, jotka eivät usko, saavat siitä harvoin mitään irti. Systemaan liittyy kaikkien uskontojen peruspiirre – halu muuttua, tulla paremmaksi ihmiseksi.”

Systemassa ei ole hierarkioita tai vyöarvoja, joiden taakse piiloutua. Opettajaa kutsutaan etunimellä, ketään ei kumarrella. Kun kaikki harjoittelevat kaikkien kanssa ilman kaavoja, jokainen joutuu paljastamaan itsensä kaikkine puutteineen. Joku on hermostunut, toinen ylpeä, kolmas tahtoo satuttaa.

Valentinin mukaan systemaa aletaan yleensä harrastaa siksi, että tul-taisiin paremmiksi tappelijoiksi. Mut-ta systemassa ei voi tulla hyväksi, ellei muutu hyväksi itse – rauhallisemmaksi, tasapainoisemmaksi.

“Systema kannustaa muuttumaan.

Se palkitsee henkisen kasvun tekemällä ihmisestä paremman taistelijan. Esimerkiksi Tapio ja Vesa ovat muuttuneet. Kun me tapasimme ensi ker-ran puolitoista vuotta sitten, he olivat juroja ja varovaisia. Heistä on tullut avoimempia, lempeämpiä. Se, mikä heissä oli sisällä, on päässyt pintaan. Ja he ovat kehittyneet”, Valentin nyökyttää päätään.

Kuulostaa lihaksi tulleelta rakkaudenfilosofialta.

“Tänään harjoituksissa me hakkasimme toisiamme paljalla nyrkeillä monta tuntia. Kuitenkaan ku-kaan ei loukkaantunut, kaikki nau-roivat. Miksi? Siksi, että me löimme toisiamme rakkaudella. Suomalaisten kanssa on mukava harjoitella siksi, että te osaatte lyödä yhtä aikaa kovaa ja rakkaudella. Kun uskoo siihen, mitä tekee, ei tarvitse satuttaa ketään.”

“TÄMÄ EI OLE URHEILULAJI, Valentin ko-rostaa leiriläisille”, korostaa korosta-masta päästyäänkin.

Tositilanteessa ei tunneta sääntöjä. Siksi systemassakaan ei ole sääntöjä.

Tositilanteessa myös hyvin todennäköisesti sattuu. Siksi kipua ei saa pelätä. Pelko on tunne, joka estää ihmistä toimimasta oikein.

Useimmissa taistelulajeissa opetetaan, että vatsalihasten jännittämisen helpottaa iskujen vastaanottamista. Systemassa on päinvastoin. Iskuille pitää antaa myöten. Niiden alta pitää valua pois. Systemassa lyödään läpi, hermoihin ja sisuskaluihin. Ja jos läpi-lyönti rentoihin lihaksiin tekee kipeää, jännitettyihin lihaksiin se vasta sattuu.

“Systema on helppoa niille, jotka uskovat johonkin. Ne, jotka eivät usko, saavat siitä harvoin mitään irti.

Systemaan liittyy kaikkien uskontojen peruspiirre – halu muuttua, tulla paremmaksi ihmiseksi.

“Mitä vähemmän jännittää ja pelkää, sitä vähemmän sattuu. Tästä pitäisi yrittää nauttia. Harjoituksissa olen riemuissani kaikesta mitä teen, se rentouttaa. Siksi nauran niin paljon”, Valentin selittää.

“Mutta nauru ei tarkoita, että nauttisin tappelemisesta tai satuttamisesta. Tämä ei ole sadomasokismia. Nyrkkeily saattaa olla, vapaaottelu saattaa olla. Me opettelemme täälle toimimaan oikein ja puolustamaan läheisiämme. Se ei ole helppoa. Kivun-sieto on osa opettelua.”

Valentin itse ei ole enää pitkään aikaan ottanut tappeluhaasteita vas-

taan, ei nyrkkeilyssä eikä vapaaottelussa. Ei, vaikka epäilijöiltä aika ajoin haasteita tulee.

“Jos joku pitää systemaa pelleilynä, hänen mielipiteensä ei muutu siitä, että hakkaan ja nöyryytän hänet. Häviöjä keksii itselleen sen selityksen, ettei hän ollut tarpeeksi valmistautunut tai jotain muuta, ja alkaa hautoa kosta.”

“Lyöntien vaihto on asia erikseen. Jos joku epäilee systeman toimivuutta, pyydän häntä lyömään minua vastaan niin kovaa kuin pystyy. Sitten lyön minä. Ja kun kaveri istahtaa, sanon, että siinä oli kymmenesosa. Se yleensä tehoaa.”

SALIN KESKILATTIAA ympäröi istujien rinki. Sen keskellä Valentin hakkaa Vesa metrisellä teräsketjulla.

Ketjun torjumista on harjoiteltu pidätellen, hidastetusti. Sittenkin monen harjoittelijan kädet ovat mustelmilla ja kuhmuilla.

Nyt Valentin lyö täysillä. Ketju näkyy ilmassa vaaleana viuhkana, kunnes Vesan käsi hipaisee hellästi sen keskikohtaa. Suora katkeaa kilah- taen ja ketju paiskautuu lyöjänsä syliin. Valentin ravauttaa ketjun taas liik- keelle.

Yleisö tuijottaa epäuskoisena päätään kiertäen, hiljaisia jumalautoja ja saatanoitu kuiskuttaen. Että sai sen- kin päivän nähdä, kun miestä hakataan metrin metalliketjulla, eikä se kuole. Eikä edes itke.

Vesa torjuu ja väistää, muttei kaikkea. Välillä ketju kiertyy jäsenen tai vartalon ympärille, viimeinen lenki kolahtaa luuhun tai pamahtaa lihaan ja kuuluu tuskainen älähdys. Harjoitus ei katkea siihen, se jatkuu. Harjoituksen jälkeen Valentin kertoo armottomuutensa syyn.

“Vesaa olen voinut täällä kokeilla tekniikoita, joita harvoin pystyn kenellekään tekemään. Hän on poikkeuksellisen rento mies. Hän pystyy ottamaan ne vastaan.”

Vesa hieroo ranteitaan, joihin ketju on tavoittanut, ja hymähtää. Valentin jatkaa.

“Ketjun kanssa toimimiseen pätevät samat periaatteet kuin kaik- keen muuhunkin, mitä systema pitää sisällään: hengitys, liike ja herkkyys.

Ketjua pitää koskettaa hellästi kuin naista. Muuten se satuttaa.”

Vesa on harrastanut systemaa sen suomalaisesta alusta asti, syksystä 2002. Krav magan hän jätti lajin yksioikoisuuden tähden.

“Krav maga perustuu ihmisen luon- taisten säikähtämis- ja pelkoreaktio- iden hyväksikäyttämiseksi. Sitä harras- taessani tuntui, että opin kulkemaan hartiat kyyryssä, valmiina iskemään mahdolliselta päällekkarkaalta ham- paat kurkkuun. Se on henkisesti aika kuluttavaa”, Vesa kertoo.

“Systema taas opettaa olemaan rau- hallinen tilanteessa kuin tilanteessa. Ja se on lajina huomattavasti krav magaa armollisempi. Mehän opettelemme käyttämään vain vastustajan pysäyt- tämiseen tarvittavaa voimaa.” Levollista, hyväryhtistä ja jäntevää mi- estä katsellessa on helppo uskoa, että systema tekee hyvää.

Vesa on Valentinin kanssa samaa mieltä uskonnosta. Sillä ei ole väliä. Mutta usko johonkin antaa rauhaa. Hän uskoo itsekin johonkin.

“Se tuo varmuutta. Tietää, että jos oikein paha paikka tulee, voi tapella loppuun asti eikä tarvitse välittää siitä, lähteekö henki vai ei. Koska sillä ei ole väliä.”

Millä sitten on? Silläkö mihin vi- imeiset hetkensä käyttää?

“Ei. Sillä ei ole mitään väliä.”

Millä sitten? Silläkö minkälaisen muiston muille ihmisille itsestään jät- tää?

“Ei. Mitä väliä sillä on, mitä toiset sinusta ajattelevat?”

Millä sitten on väliä?

Vesa puristaa kätensä nyrkkiin ja painaa sen palleansa vasten, vähän vasemmalle.

“Sillä miltä tuntuu täällä.”